

ESPAI 3

Qüestions ètiques al voltant de l'ús de les xarxes socials

Dimecres, 22 d'octubre de 2014

A large, stylized teal triangle pointing downwards, with a lighter teal shadow behind it, positioned to the right of the main text.

CONGRÉS de
SERVEIS
SOCIALS
BÀSICS

Qüestions ètiques al voltant de l'ús de les xarxes socials

Mar Valverde

Secretària delegada de l'IMSS i advocada exercent especialista en privacitat.

Els ciutadans del s. XXI que volem desenvolupar les nostres tasques de la millor manera possible, ens trobem amb el repte d'utilitzar unes eines que funcionen mitjançant codis binaris amb les quals hem d'aplicar construccions abstractes que en el cas del dret, en molts casos, provenen dels temps de l'Imperi Romà.

Així doncs, ens trobem amb un conjunt d'eines i conceptes tecnològics que, en el millor dels casos, només coneixem de forma intuïtiva. Eines que, a més, van sorgint per desenes en pocs mesos i que ens fan sentir com si estiguéssim intentant posar portes al camp.

No obstant això, és evident que la solució no és tancar-se a l'evolució tecnològica i social sinó aprendre a utilitzar aquestes eines de la mateixa forma que en el seu dia vam aprendre les normes bàsiques de circulació per poder sortir a les carreteres amb els nostres vehicles.

Per sort, les conductes humanes no han variat tant i, per tant, podem extrapolar els principis bàsics que conformen les normes, els béns jurídics que protegeixen, i aplicar-los a l'ús de les noves tecnologies.

Així doncs, en l'ús de les xarxes socials ens trobem amb el paradigma dels grans canvis que Internet ha introduït en les possibilitats de comunicació i en la transmissió d'informació, ja que qualsevol persona pot rebre, crear i distribuir informació, que arriba a tot el món i circula per la xarxa de forma indefinida.

Impacte de les xarxes socials dins l'àmbit jurídic

Si analitzem com ha repercutit aquest fet en el món del dret, trobem que aquest augment de les possibilitats i facilitats de difondre informació i de manipular-la ha afectat plenament la forma de cometre delictes com ara els que afecten al patrimoni, honor i intimitat, de tal forma que els autors d'aquests fets utilitzen les xarxes socials com a mitjà, majoritàriament. Cal afegir també el delictes d'usurpació d'estat civil (més conegut com a

suplantació d'identitat) i el de revelació de secrets i comunicacions.

Ara bé, els criteris legals exigits per determinar l'existència, contingut i efectes dels delictes són els mateixos que abans de la revolució 2.0.

A fi de recordar en què consisteixen aquests tipus delictius, i per si malauradament ens trobem amb algun cas en què ens sorgeixin dubtes, proposo aquest petit apunt:

- Calúmnies: imputació de delictes feta amb coneixement de la seva falsedat.
- Injúries: accions o expressions que lesionen la dignitat de les persones, menystenint la seva fama o atemptant contra la seva pròpia estima.
- Usurpació d'estat civil: més conegut com a fer-se passar per una altra persona de forma continuada.
- Revelació de secrets: posar en coneixement d'altres persones dades o fets personals obtinguts en l'àmbit de la seva intimitat.

En el supòsit hipotètic en què ens trobem, amb un cas que pensem que pot pertànyer a algun d'aquests delictes, el comportament haurà de ser el mateix que en el món no-virtual:

- Capturar la imatge, escrit i/o enllaç.
- Denúncia al Cos de Seguretat corresponent (Mossos d'Esquadra, Guàrdia Urbana, etc.).

D'altra banda, cal tenir en compte un conflicte habitual que es produeix entre la defensa del dret a l'honor i a la intimitat i els drets a la llibertat d'expressió i d'informació, amb uns límits moltes vegades subtils i no sempre fàcils de resoldre.

Principis bàsics a considerar en l'ús de les xarxes socials

Arribats a aquest punt, i amb la voluntat de no fer una anàlisi exhaustiva de l'articulat de les normes sinó d'abstraure els béns jurídics que defensen i els principis

bàsics que tenen en compte, podríem prendre com a model i punt de partida els principis establerts per la normativa de protecció de dades, *Llei Orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de les dades de caràcter personal*, que donen una petita guia bàsica de quina seria la actitud a prendre davant l'ús de les noves tecnologies:

1. Respecte a les persones:
  - a. Els individus han de ser tractats com a agents autònoms.
  - b. Les persones amb autonomia reduïda tenen dret a la protecció.
2. Les persones s'han de tractar:
  - a. Respectant les seves decisions.
  - b. Protegint-les contra possibles danys (quan hagin de ser protegibles).
3. Regles generals:
  - a. No causar dany.
  - b. Maximitzar els possibles beneficis i minimitzar els possibles danys.
4. Requeriments específics:
  - a. Consentiment informat: el respecte a les persones exigeix que els subjectes, en el grau en què siguin capaços, han de tenir oportunitat de triar i conèixer les conseqüències dels seus actes.
  - b. Han de poder avaluar lliurement els riscos i beneficis de participar o no en un projecte.
  - c. Han de poder canviar d'opinió.
  - d. En el cas que els usuaris optin per l'anonimat, aquest ha d'intentar garantir-se. En qualsevol cas, la confidencialitat pot protegir-se i s'han d'implantar tots els mecanismes possibles per fer-ho.

Quant a la participació dels menors d'edat en projectes que es duguin a terme amb l'ús de les xarxes socials i altres eines similars, cal recordar que aquests demanen un tractament més curós ja que, d'acord amb la normativa vigent, és necessari demanar autorització del pare/mare/ tutor.

No obstant això, i de forma degudament justificada per l'interès superior del menor es poden admetre excepcions.

Ús de les eines professionals

Mar Valverde durant la seva intervenció

Respecte a l'ús d'eines professionals per a fer servir les xarxes socials, s'haurà d'estar al cas del que disposi l'empresa o institució per la qual es treballi, essent necessària l'autorització per escrit per a l'ús de les xarxes socials amb els mitjans professionals i en l'horari laboral. Hem de tenir en compte que els mitjans electrònics que l'empresa o institució posa a disposició dels seus treballadors per a dur a terme el seu treball diari, comporta el compromís de tots respecte al correcte ús d'aquests mitjans. En aquest sentit, i d'acord amb l'estat de la normativa laboral i la jurisprudència actuals, la utilització per a finalitats no autoritzades i alienes a l'activitat laboral del correu electrònic i dels sistemes d'Internet, intranet i comunicació interna de l'empresa, pot ser considerada com a incompliment de les obligacions laborals i, conseqüentment, la persona pot ser sotmesa a règim disciplinari. Tenint en compte que l'ús de les xarxes socials per al desenvolupament de les funcions laborals a data d'avui constitueix una innovació, és prudent demanar aquesta autorització per escrit.

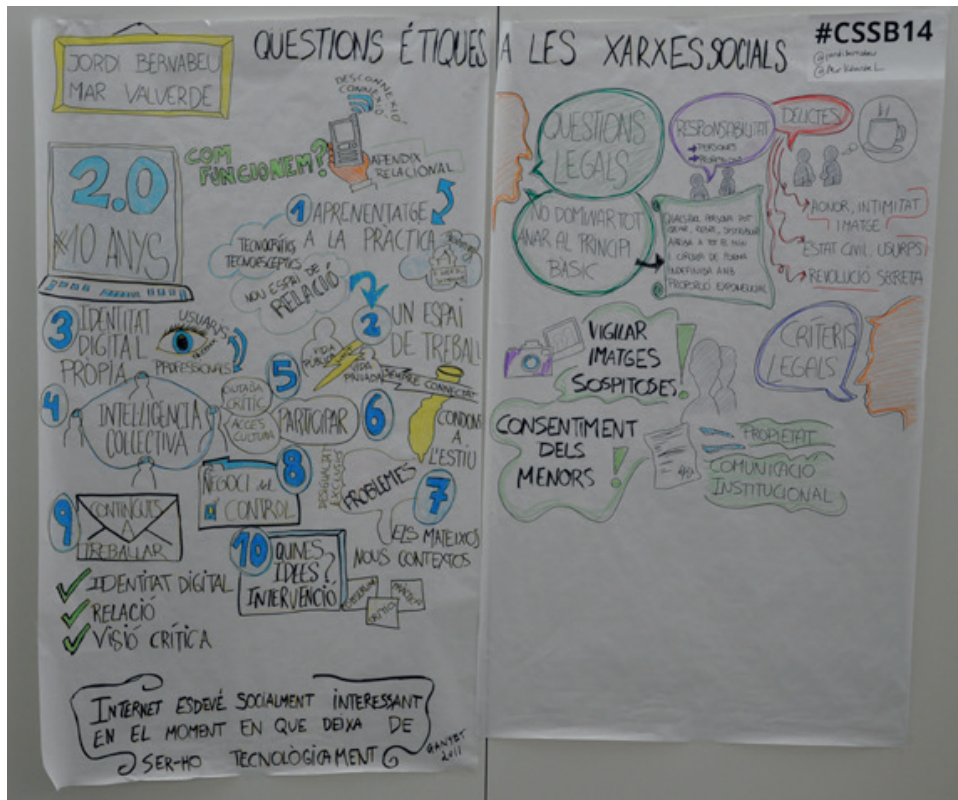
Dins l'àmbit laboral és convenient també sol·licitar autorització perquè també és comunicació institucional i, per tant, s'han de respectar les polítiques de l'entitat dins d'aquest àmbit (p. ex: ús de dominis corporatius, correus corporatius, etc.).

Altres riscos a tenir en compte

L'ús d'aparells amb connexió a Internet comporta una sèrie de riscos que no poden deixar-se de banda, relacionats amb l'ús adient d'antivirus, Firewall i altres mesures de seguretat relacionades amb la protecció de les dades amb què estem treballant.

Aquestes mesures de seguretat s'han de prendre, no només amb els ordinadors, sinó també amb altres dispositius mòbils que també corren el risc de ser afectats per virus que enviiin les dades que emmagatzemem a altres dispositius externs.

Aquestes mesures també s'han de tenir en compte quan utilitzem les dades dels nostres usuaris en entorns que podem deixar oberts, com ara perfils de Facebook que poden comportar una exposició a mirades alienes no desitjades.

Relatoria visual de l'Espai 3